

Gåder, drab og dødsensfarlige damer

Krimifeberen har bredt sig fra boghylder og biograf-lærreder og ramt de københavnske scener. Igen. For krimien har faktisk en lang teatertradition bag sig.

TENDENS

MARIE CARSTEN PEDERSEN

Der er noget mystisk ved det. På Nørrebro Teater opsætter de krimi-blockbusteren over dem alle, 'Mænd der hader kvinder'. Det Kongelige Teaters gratisscene, Eventministeriet, har netop spillet gys med både 'Mordets melodi' og klassikeren 'Dr. Caligari'. Og nu debutterer skuespiller Marina Bouras som dramatiker på Republique med stykket 'Noir', komplet med privatdetektiv, femme fatale og gådefuld handling.

Har hele Københavns teatermiljø sat hinanden stævne i et røgfylt baglokale, rullet persienerne ned og aftalt at tyvstjæle tidens mest populære genre, krimien, fra litteraturens og filmens verden?

Hvis det passer, så tager teatrene faktisk bare det tilbage, som retmæssigt tilhører dem. For det var teatret, og ikke filmmediet, der gav krimigenren sin visuelle dimension til at begynde med, fortæller Politikens litteraturanmelder og krimiekspert Bo Tao Michaëlis:

»Omkring begyndelsen af 1900-tallet var krimistykker meget populære. Enten skrev dramatikerne krimierne direkte til scenen, eller også teatraliserede de populære romaner«.

Hamlet var ren krimi

Krimiteatret var datidens svar på let underholdning a la vore dages slå hjernen fra-spændingsfilm, og folkelige teatre som det nu for længst nedlagte Casino i Amaliegade satte jævnligt krimi- og gysestykker på repertoiret.

Historierne var den klassiske model med mord, mystik og lidt kærlighed, som man kender det fra knaldromanernes univers. Men hvis man strækker definitionen af genren lidt, så går scenens krimifortid faktisk endnu længere tilbage, siger Bo Tao Michaëlis:

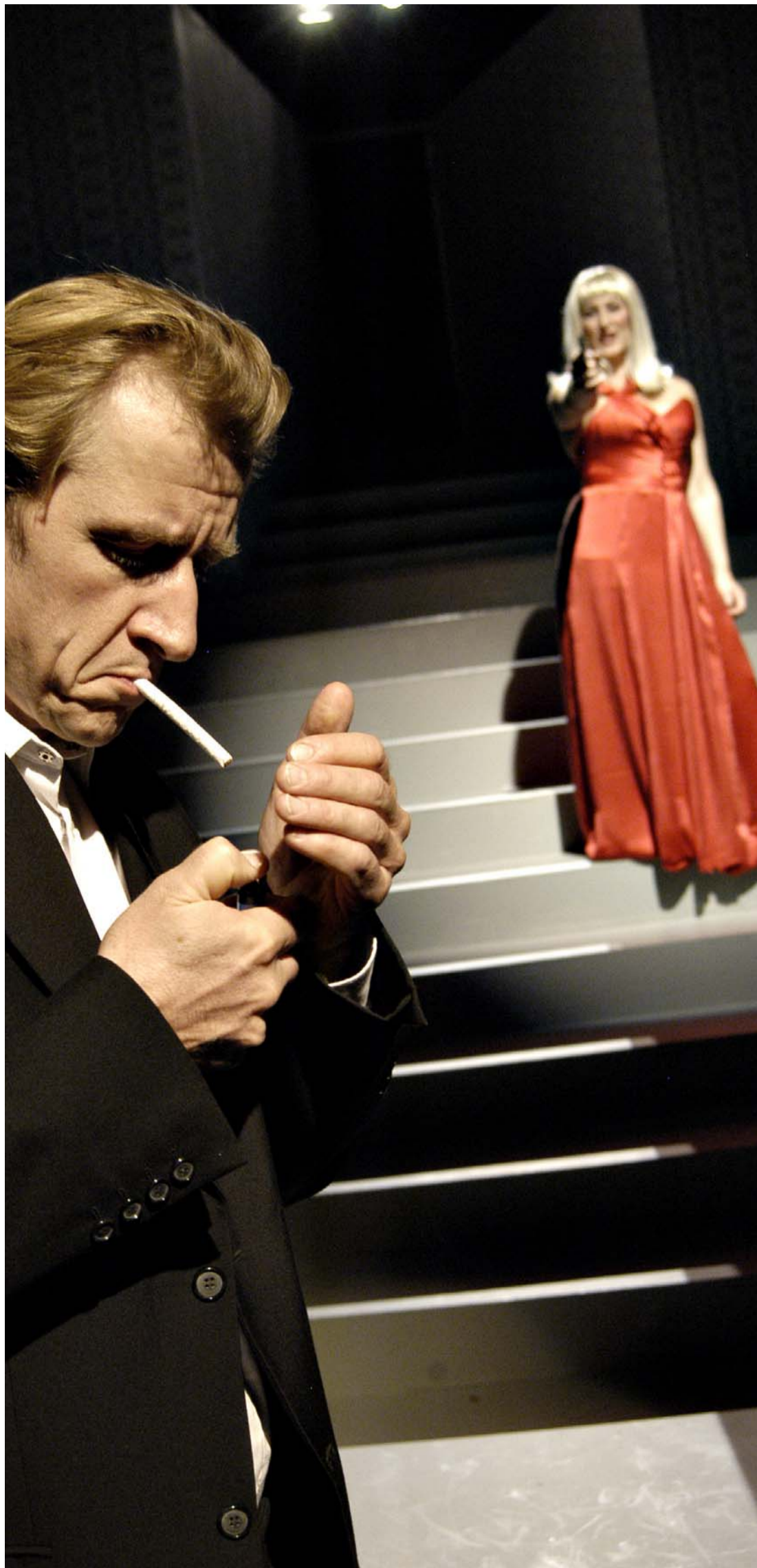
»Allerede det naturalistiske teater i 1870'erne leger meget med kriminelle intriger. Ibsens 'Et dukkehjem' er jo egentlig et krimidrama: et brev, der ikke må blive offentliggjort, en kvinde med en hemmelighed og en mand fra hendes fortid, der pludselig kommer ud af fængslet. Og man kan gå helt tilbage til Shakespeare, for 'Hamlet' er jo en krimi om kongesønnen, der som en anden detektiv skal løse gåden om mordet på sin far«.

Den lange tradition for krimi i teatret blev først brudt i mellemkrigstiden, hvor filmmediet overtog den kulørte underholdningsindustri. Men når vi nu igen ser kriminelle tendenser på scenen, hænger det sammen med krimiens sejrsgang i litteraturen, mener Bo Tao Michaëlis.

Noir er det nye sort

Når Nørrebro Teater sætter 'Mænd der hader kvinder' op, er det et biprodukt, der trækker på bogens og filmens succes:

»Hvis bare der er en brøkdel af læserne,

NOIR MED STIL. Jens Albinus er privatdetektiv, og Susanne Storm er kvinden, mændene begærer, men aldrig gifter sig med i Marina Bouras' dramatikerdébut på Republique. Foto: Martin Tulinius

der ser stykket, så løber det jo meget mere end bare rundt«, siger Bo Tao Michaëlis.

På samme måde mener han, at der er gået mode i noir-krimien, den klassiske krimis intellektuelle femme fatale af en lillesøster. Noir-genren har mindre tju-bang og mere melodrama, mere mystik end spænding og er fuld af fortabte skæbner og stilfulde settings med sort som grundfarve.

»Hele noir-begrebet er et modefænomen i øjeblikket«, siger han.

Og der er ganske rigtig mange brands, også uden for kulturindustrien, der gerne vil have det lille franske ord for sort i deres navn: det danske modemærke Noir Illuminati, kaffebrandet Café Noir og et utal af parfumemærker for at nævne et par stykker.

Men det var nu ikke for at være med på moden, at Marina Bouras valgte at arbejde med noir-universet i sin dramatikerdébut, 'Noir', der har premiere i slutningen

af måneden på Republique med Jens Albinus og Susanne Storm i hovedrollerne, fortæller hun:

Vi har alle de velkendte elementer med en femme fatale og en privatdetektiv, der ankommer til et pensionat for at løse en opgave
Marina Bouras

»Stykket har været seks år undervejs, så ideen kom, før moden rigtig bed sig fast«.

Bouras interesserer sig for den eksistentielle krimi, som man finder det hos forfattere som amerikanske

Paul Auster og japanske Haruki Murakami. Og som altid i noir-genren er der mere end bare 'whodunnit' på spil:

»Vi har alle de velkendte elementer med en femme fatale og en privatdetektiv, der ankommer til et pensionat for at løse en opgave. Men man finder hurtigt ud af, at det handler mindre om sagen og mere om ham selv. Jeg bruger krimirammen til at stille nogle af de store eksistentielle spørgsmål: Hvorfor lever vi, hvorfor skal vi dø, og hvad er meningen?«.

Et godt par

Når krimien igen har fundet vej ind på scenen, kan det også skyldes en anden ting end kriminallitteraturens fremmarch: Genren passer simpelt hen rigtig godt ind i teatrets måde at fortælle historier på, siger Bo Tao Michaëlis:

»En af krimiens skabeloner er jo forbrydelsen i det lukkede rum. Du finder et lig i et lukket rum, alle døre og vinduer er låst. Hvordan er det sket? Og scenen er jo lige præcis det lukkede rum«.

Marina Bouras oplever også, at krimiens form er velegnet til scenen:

»I krimien bliver dit perspektiv hele tiden ændret med hver ny information, du får: Jeg troede lige, at hun var den gode, men det er hun åbenbart ikke. Det skift fungerer rigtig godt dramatisk«.

ibyen@pol.dk

**Noir. 30. sept.-6. nov. Billetter: 60-295 kr. på www.republique.dk. Republique, Østerfælled Torv 37, Kbh. Ø.
Mænd, der hader kvinder. 4. dec.-29. jan. Billetter: 250-420 kr. på www.nbt.dk. Nørrebro Teater, Ravnsborggade 3, Kbh. N.**